

Stortinget  
v/ Næringskomiteen

Oslo, 5. november 2025

## Naturvernforbundets innspill til lov om endringer i anskaffelsesloven (samfunnshensyn mv.)

Prop 147 L (2024-2025)

### Om lovforslaget

Norsk økonomi er langt unna bærekraftig: den samlede norske økonomien er bare 2 % sirkulær (Circularity Gap report 2025), og vi er på 155. plass av 163 land på [Sustainable Development Index](#), som måler sosiale forhold, økonomi, klimautslipp og råmaterialeforbruk. Store deler av norsk forbruk knytter seg til importerte varer, og vi bærer et ansvar for naturødeleggelser og klimagassutslipp som ikke synes for norske forbrukere, eller for den del på Norges klimaregnskap.

Naturvernforbundet er positive til flere foreslåtte endringer i anskaffelsesloven. Det offentlig står for store innkjøpsvolum, 780 milliarder i 2023, og vil være viktige for å realisere de nødvendige markedsendringene i årene framover. At hensyn til bærekraft tas inn i formålsparagrafen, er et viktig skritt i konkretiseringen av en omstilling Norge har forpliktet seg til på et overordnet nivå.

Det offentlig står for store innkjøpsvolum, 780 milliarder kroner i 2023, og vil være viktige for å realisere de nødvendige markedsendringene i årene framover. **At hensyn til bærekraft tas inn i formålsparagrafen, er et viktig skritt i konkretiseringen av en omstilling Norge har forpliktet seg til på et overordnet nivå.**

Et annet mål med lovendringen er å bidra til forenkling og effektivisering. Vi støtter dette og mener effektiv bruk av materialer og ressurser er nødvendig for å få ned den svært høye råmaterialbruken norsk forbruk forårsaker. Effekten av lovendringene vil vise tydelig hvilken retning staten ønsker at anskaffelsene skal få. Det vil være til god hjelp til de som ønsker å bidra til en positiv endring. At loven også stiller konkrete minimumskrav, viser også at her må alle bidra, også de som ikke er like motiverte. Mange private selskaper og organisasjoner følger mange av de retningslinjene og rådene som forskriftene beskriver. Vi tror dermed effekten kan sees langt ut over kun anskaffelser gjort av det offentlige.

## § 1 Formålsparagrafen

Den foreslåtte formålsparagrafen presiserer at formålet omfatter både økonomisk, sosial og økonomisk bærekraft. **Naturvernforbundet støtter forslaget om å utvide formålet.** Vi støtter også at klima ikke gis særskilt vekt, men at naturtap og andre miljøområder også inngår. Ved vurdering av både sosial og miljømessig bærekraft er det viktig at forskrifter og veiledere tar inn over seg at de store negative konsekvensene av forbruket vårt ofte skjer i råmaterialenes opprinnelsesland.

Når det gjelder økonomisk bærekraft, mener Naturvernforbundet at det er viktig å legge langsiktige perspektiv til grunn ved utforming av veiledninger og forskrifter. På kort sikt kan det se lønnsomt ut å velge laveste kostnad, mens et lengre perspektiv kan vise den økonomiske verdien av kvalitet, reparerbarhet, tilgang til service, reservedeler og andre forhold som kan forlenge bruks- og levetid. Det økonomiske perspektivet bør sammenfalle med hvor lenge behovet for den anskaffede varen eller tjenesten er til stede.

## Hvem skal loven gjelde for? § 5a

Naturvernforbundet mener lovens formål (§ 1) og plikten til å ha en anskaffelsesstrategi og egnede rutiner bør gjelde generelt og ikke begrenses til innkjøp over 300 000 kroner inkludert merverdiavgift, slik det foreslås i § 2. Strategiene bør dekke alle typer innkjøp. Rutinene må tilpasses innkjøpenes omfang, men det foretas mange innkjøp under denne grensen. Ved at DFØ kan tilby enkle, standardiserte rutiner for slike innkjøp, kan administrasjonsbelastningen reduseres.

**Det er nettopp for mange og små anskaffelser at rutiner er viktige**, da de må gjøres effektivt og med minimum av individuelle vurderinger. Vi støtter bruken av UFF-rammeverket (unngå, flytte, forbedre) som sentralt element i strategien.

I begrunnelsen for en innslagsgrense på 300 000 kroner trekkes det fram at transaksjonskostnadene for små innkjøp er forholdsmessig større enn for store. Oppdragsgiver vil uansett ha plikt til å gjøre forsvarlige vurderinger, så transaksjonskostnadene for små innkjøp vil nok alltid være relativt sett større enn store innkjøp. I departementets vurdering trekkes det fram at anskaffelser rett over 100 000 kroner eksklusive merverdiavgift kan ha særlig stor effekt i å etablere og utvikle små leverandører og bygge opp alternative leverandører. Ved å unnta, i antall, svært mange offentlige anskaffelser fra grunnleggende regelverk kan svekke tilliten til offentlige organer.

Vi ser **sterk økning i kostnader knyttet til å forhindre og reparere skader** etter naturtap og endret klima. Å ta klima- og miljøhensyn bør sees på som forebyggende arbeid for å unngå langt dyrere og alvorligere effekter på sikt. Å ta økt klima- og naturhensyn har ikke bare en kostnadsside. Det kan forebygge store kostnader i årene framover.

## Standardiserte minimumskrav og vekting av miljøhensyn

Naturvernforbundet støtter bruken av standardiserte minimumskrav. Det gir både forutsigbarhet og effektivitet og tydeligere kompetansebehov enn at hver virksomhet skal utvikle egne krav.

Det framlagte lovforslaget viser at det er mulig å ha både standardiserte minimumskrav og krav til minimum 30 prosent vekting av klima- og miljøhensyn (§ 5b) og § 7-9. I tillegg åpnes det for å stille egne miljøkrav § 2-3. Her har departementet funnet en balanse som bør ivareta både effektivitet og samfunnshensyn.

Som nevnt i høringen av NOU 2023:26 mener Naturvernforbundet at oppdragsgiver **skal** belønne ytelser ut over minimumskrav – med at lovforslaget nå innebærer mulighet til å stille krav ut over minimumskravene, og at klima- og miljøhensyn skal være blant de tre høyest prioriterte når man velger å benytte ved prioriterte tildelingskriterier.

Departementet argumenterer godt for hvorfor det er tilstrekkelig at klima- og miljøeffektene blir bedre, og ikke vesentlig bedre, for å kunne gjøre tilpasninger.

Naturvernforbundet mener fleksibiliteten i det framlagte forslaget gjør det mulig å tilpasse anskaffelsene til virksomhetenes svært ulike behov.

## Hjemmel til å gi forskrift

Departementet foreslår at det gis en hjemmel til å gi forskrift om standardiserte minimumskrav og -kriterier til klimaavtrykk og miljøbelastning. Det er også viktig at det gis hjemmel til å gi obligatoriske krav i veiledere fra DFØ også på andre områder enn de standardiserte minimumskravene. Spesielt når det gjelder kravet til strategi og rutiner, er det viktig med like minimumsregler for alle offentlige innkjøp. Som NOU 2023:26 påpekte, så kan henvisninger til DFØs veiledere uten slik hjemmel komme i strid med kommunalt og fylkeskommunalt selvstyre.

Ut over de obligatoriske minimumskravene er det både effektivt og forutsigbart at DFØ veivisere benyttes.

## Begrensning i antall ledd i leverandørkjeden

I § 5k pålegges oppdragsgiver å stille krav om maksimalt to ledd under kontraktsleverandøren. Dette foreslås å gjelde for bygge- og anleggsbransjen og for anskaffelser over terskelverdien.

Naturvernforbundet ser sammenhengen mellom antall ledd i en verdikjede og sosiale utfordringer. **Vi støtter likevel departementets vektlegging av at en generell begrensning til to ledd under kontraktsleverandør kan virke sterkt negativt.** Vi trekker særlig fram konsekvenser av muligheten til å benytte lokale leverandører, og når anskaffelsen skal omfatte service, vedlikehold og reparasjoner.

## Konsekvenser av brudd på kontraktsvilkår av samfunnshensyn

Departementet foreslår en ny § 5p om sanksjoner ved brudd på kontraktsvilkår om samfunnshensyn. Vi støtter muligheten til å sanksjonere brudd med egnede sanksjoner, **men det bør være plikt til å følge opp** og at rutiner for dette presiseres i tråd med øvrige rutiner. Egnede sanksjoner kan også omfatte opplæring og tilsyn, og vi oppfordrer til at dette presiseres i forskrifter.

## Unntak for forsvars- og sikkerhetsanskaffelser

I § 5a til 5p kommer det fram at bestemmelsene om samfunnshensyn ikke gjelder for forsvars- og sikkerhetsanskaffelser, med mindre det er fastsatt i forskrift. Vi mener dette gir et svært generelt og

omfattende unntak. Også sikkerhets- og forsvarstiltak må vektes mot andre samfunnshensyn. At reelle sikkerhets- og forsvarstiltak vektes høyt og prioriteres, er naturlig, men Naturvernforbundet er skeptiske til formuleringen. Departementet viser til en arbeidsgruppe som skal utrede forslag til ny lov om forsvars- og sikkerhetsanskaffelser. Inntil en slik lov er på plass, mener Naturvernforbundet at et slikt unntak ikke bør gis.

**Vennlig hilsen**

**Pernille Hansen**

Nesteleder  
Naturvernforbundet

**Anne Guri Solem**

fagrådgiver